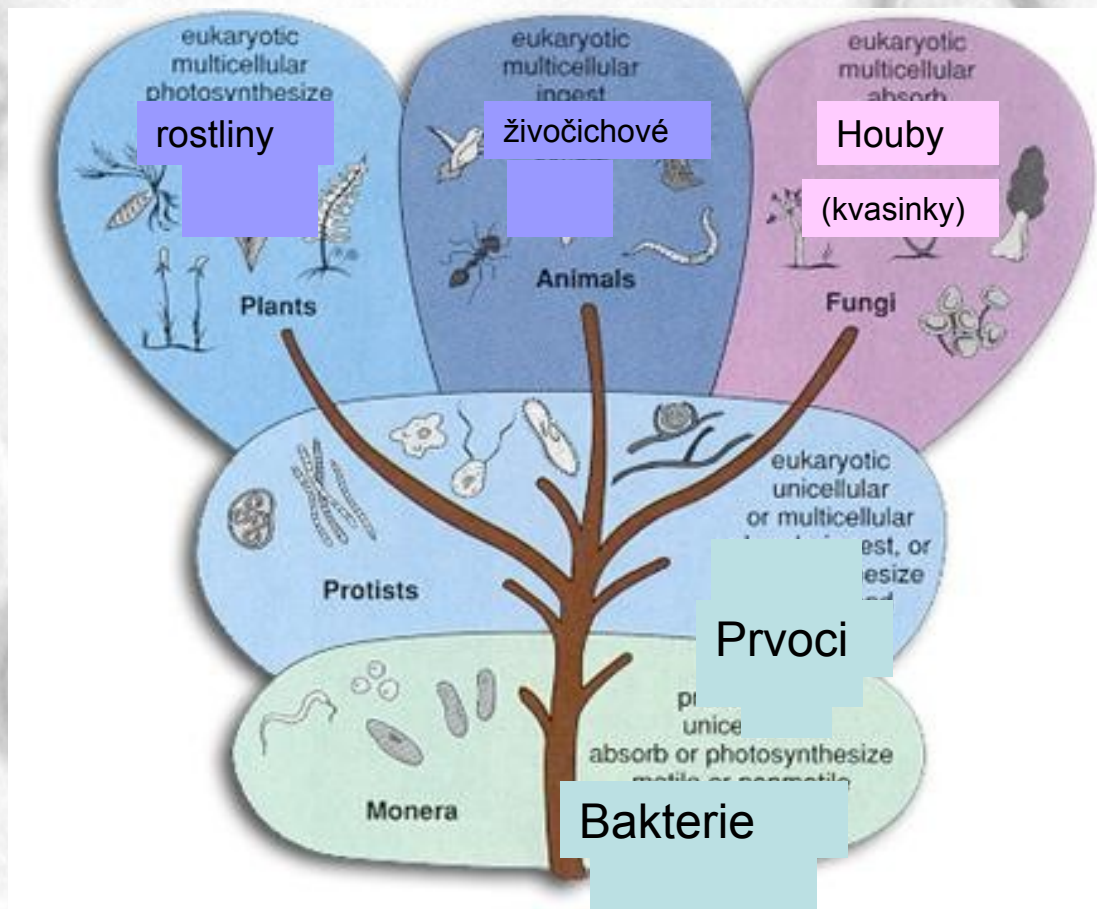

Kvasinková buňka ve světelném a elektronovém mikroskopu

Prof. MUDr. Augustin Svoboda, CSc.
Biologický ústav LF MU

Kvasinky patří mezi houby – Mycota

Kvasinky jsou jednobuněčné houby s podobnou organizací jako buňky živočichů a rostlin. Obsahují jádro s chromosomy a dělí se mitózou, jsou to tedy **eukaryotické** buňky

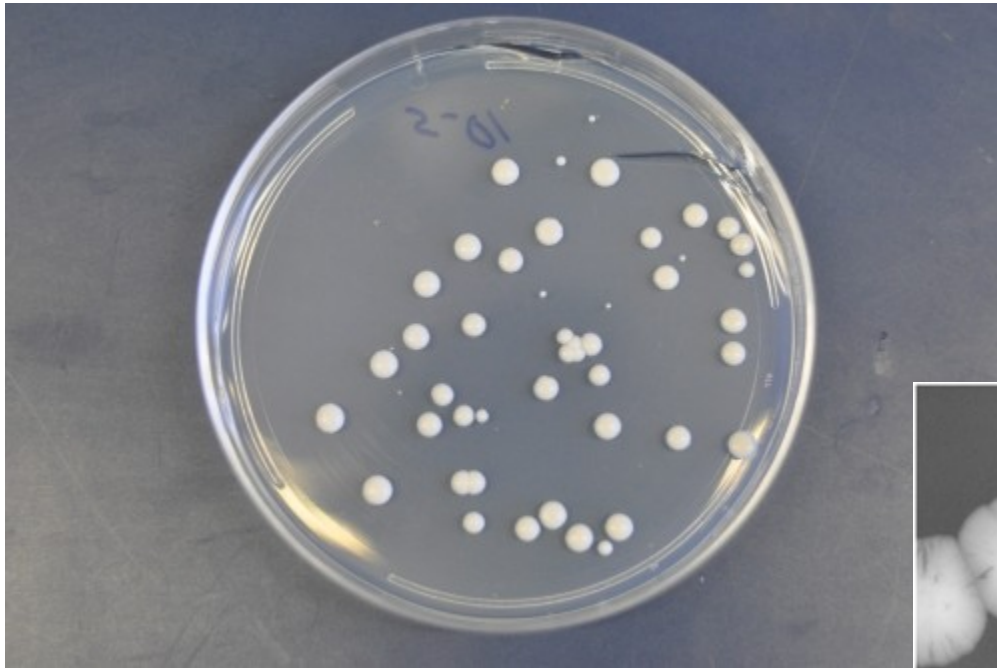

Historie poznávání kvasinek 1

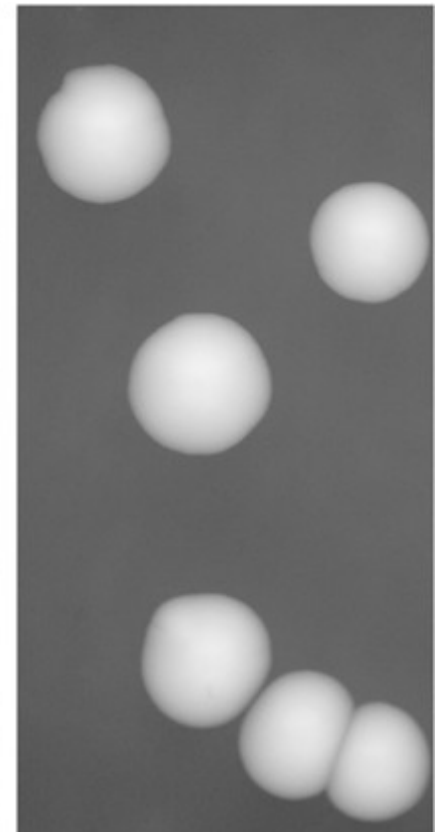
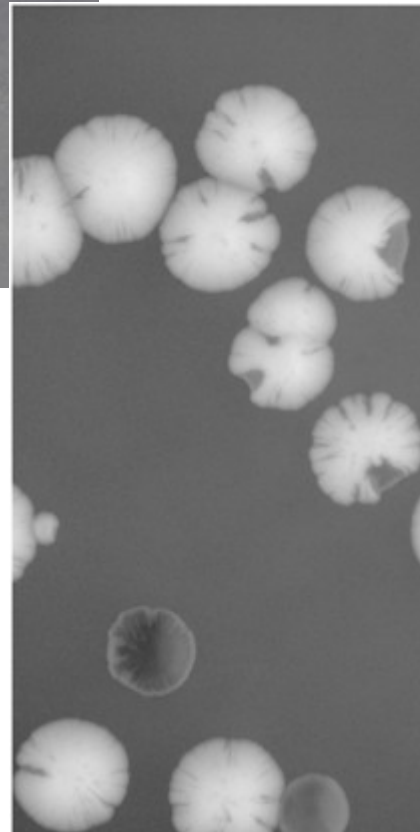
- 1680 Antonie van Leeuwenhoek pozoroval kvasinky pomocí primitivního mikroskopu
- 1818 Friedrich Erxleben postuloval, že kvasinky jsou živé organizmy
- 1825 Charles Cagniard de la Tour a Theodor Schwann nezávisle zjistili, že se vinné kvasinky množí pučením
- 1837 Julius Meyen použil označení *Saccharomyces* (cukerné houby) pro pučící kvasinky
- 1870 Louis Pasteur postuloval, že fermentace je proces poskytující bakteriím a kvasinkám energii za anaerobních podmínek
- 1888 Emil Hansen vypracoval metodu na izolaci čistých kvasinkových kultur
- 1890 Hermann Muller-Thurgau zavedl inokulovanou fermentaci moštu

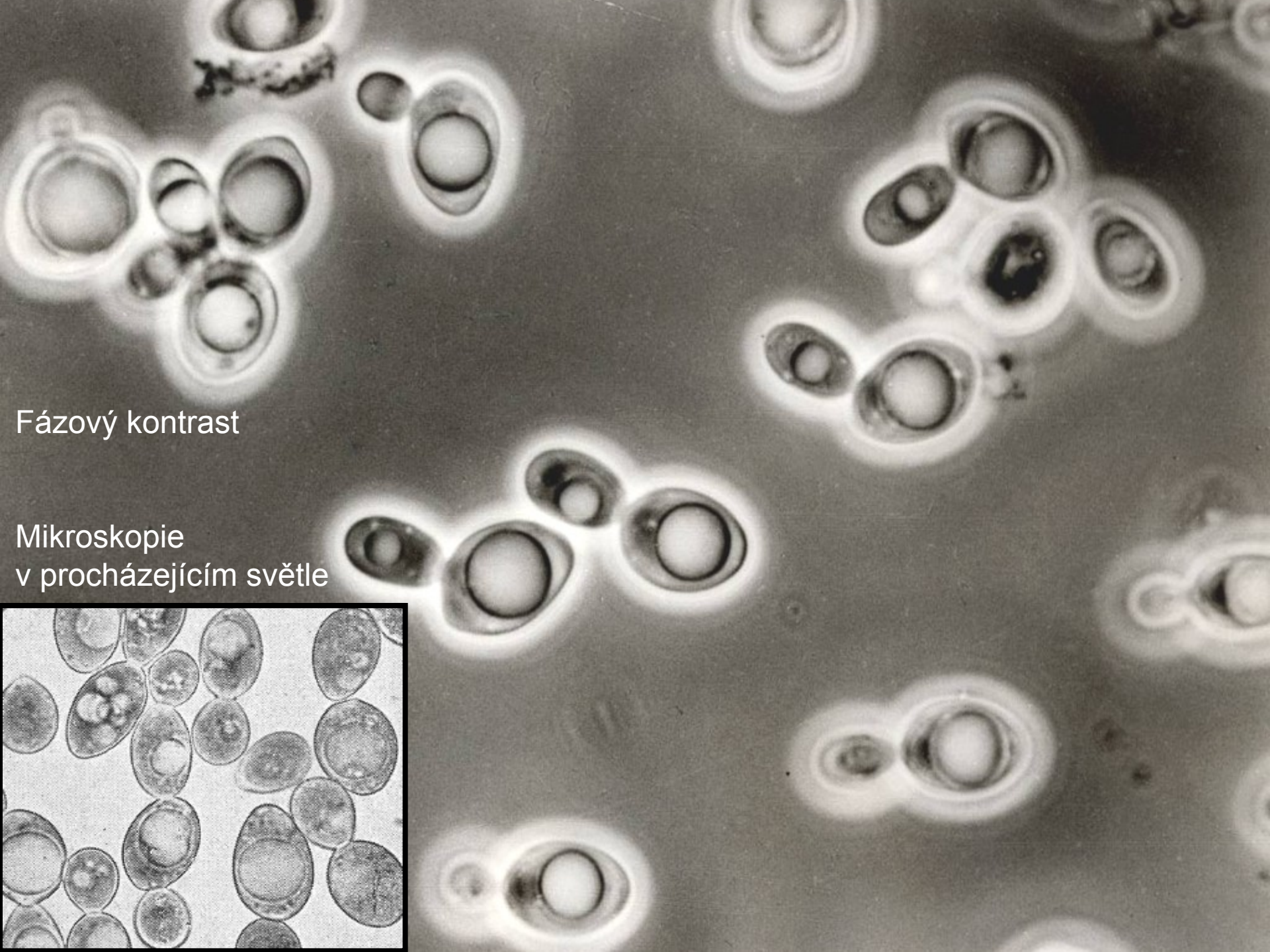
Historie poznávání kvasinek 2

- 1918 Karel Kruis a Jan Šatava publikovali fotomikrografie kvasinek. Popsali sporulaci kvasinek a spájení spor, vznik velkých buněk (diploidních) a trpasličích (haploidních)
- 1935 Ojvind Winge objevil, že diploidní kvasinky pochází z haploidních askospor
- 1943 Carl Lindegren objevil dva párovací typy u *Saccharomyces cerevisiae*, α a a a vysvětlil životní cyklus
- 1955 první ultratenké řezy kvasinkových buněk
- 1963 freeze-fracturing kvasinkových buněk
- 1978 Gerald Fink a spol. transformovali *Saccharomyces cerevisiae* - první eukaryotickou buňku - plasmidovou DNA
- 1996 André Goffeau a spol. publikovali sekvenci genomu *Saccharomyces cerevisiae*

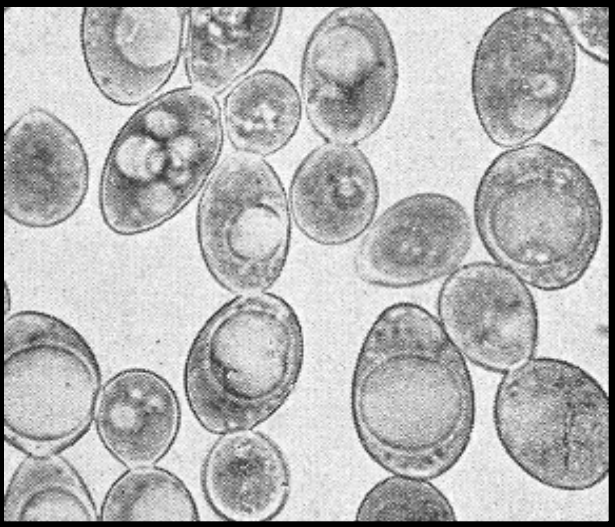
Kmeny kvasinek se uchovávají na agarových živných půdách, kde rostou ve formě kolonií

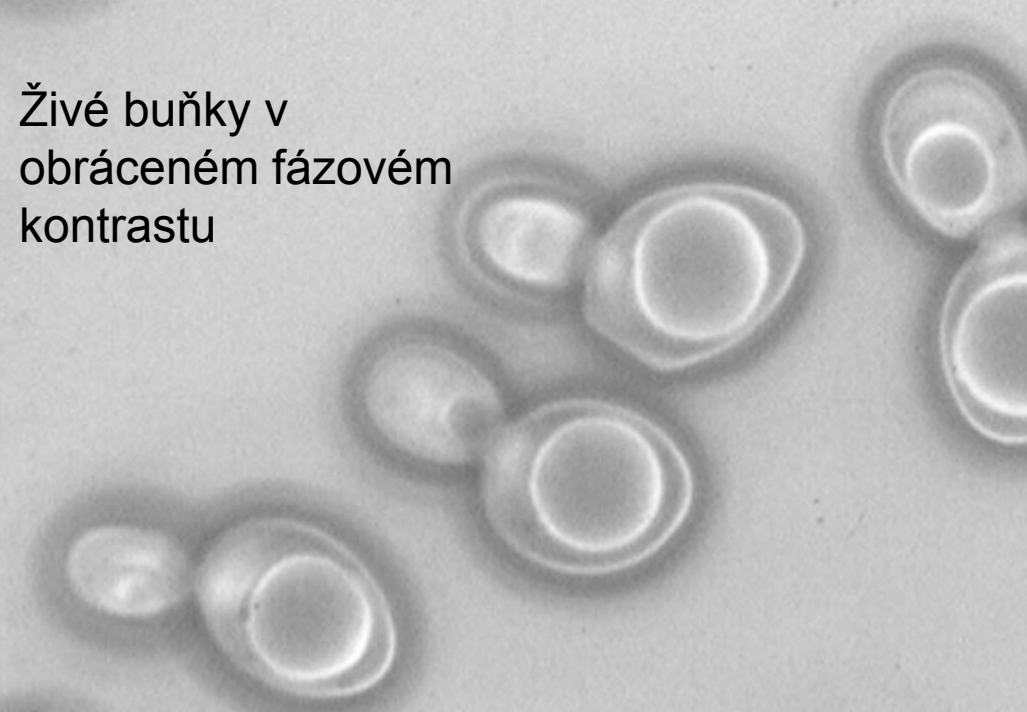

Fázový kontrast

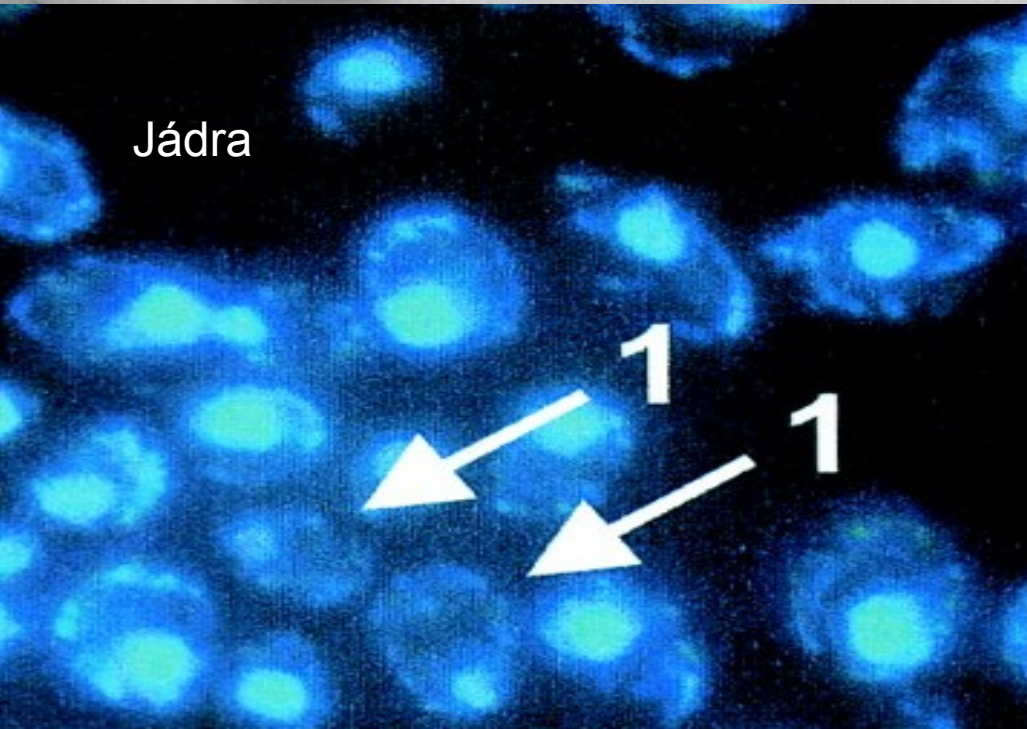
Mikroskopie
v procházejícím světle

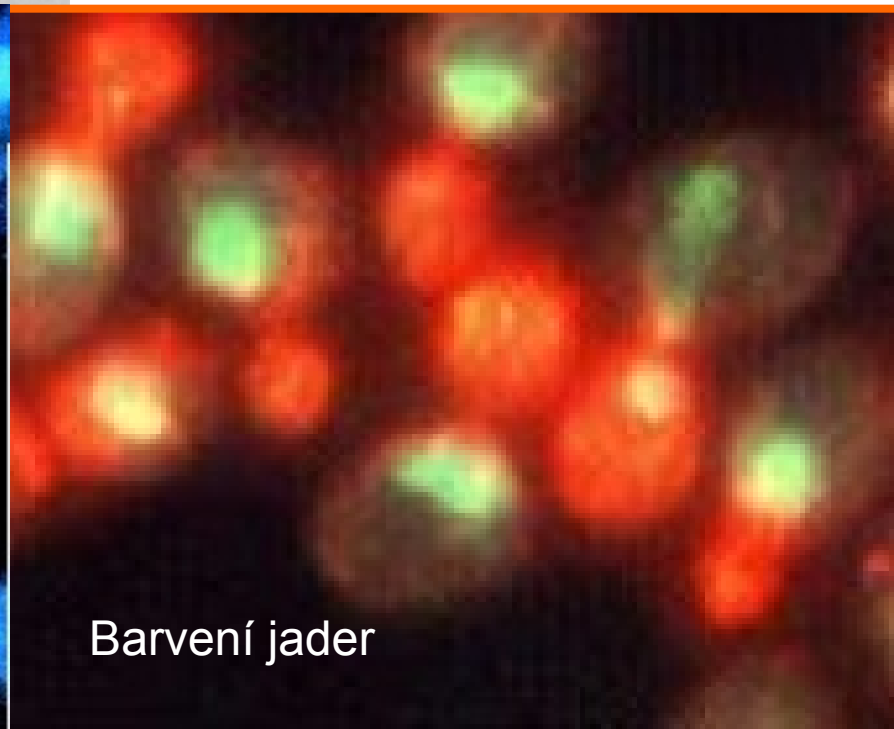
Živé buňky v
obráceném fázovém
kontrastu

Buněčná stěna ve fluorescenčním mikr.

Jádra

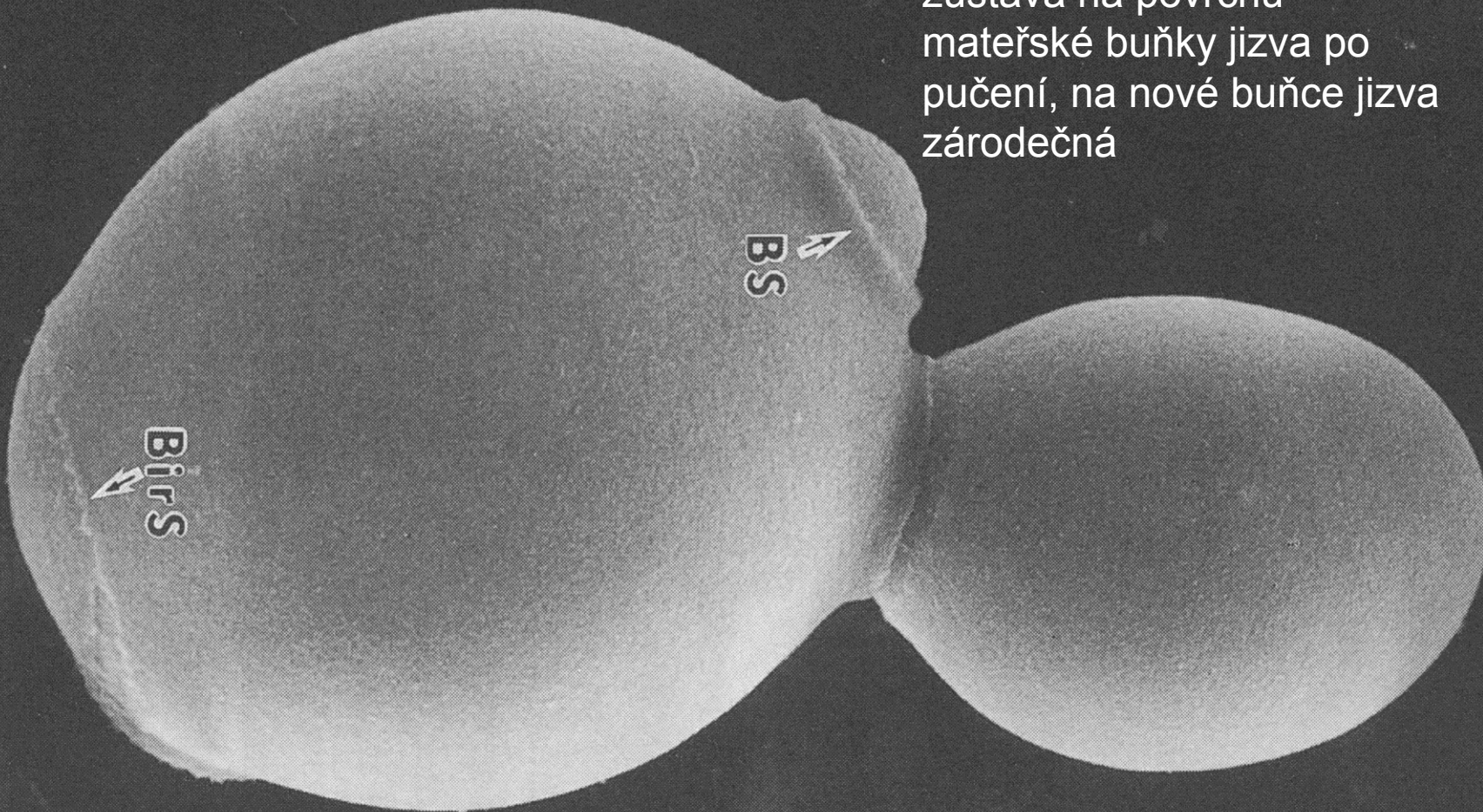

Barvení jader

Skenovací elektronová mikroskopie

1a

Po oddělení dceřinné buňky
zůstává na povrchu
mateřské buňky jizva po
pučení, na nové buňce jizva
zárodečná

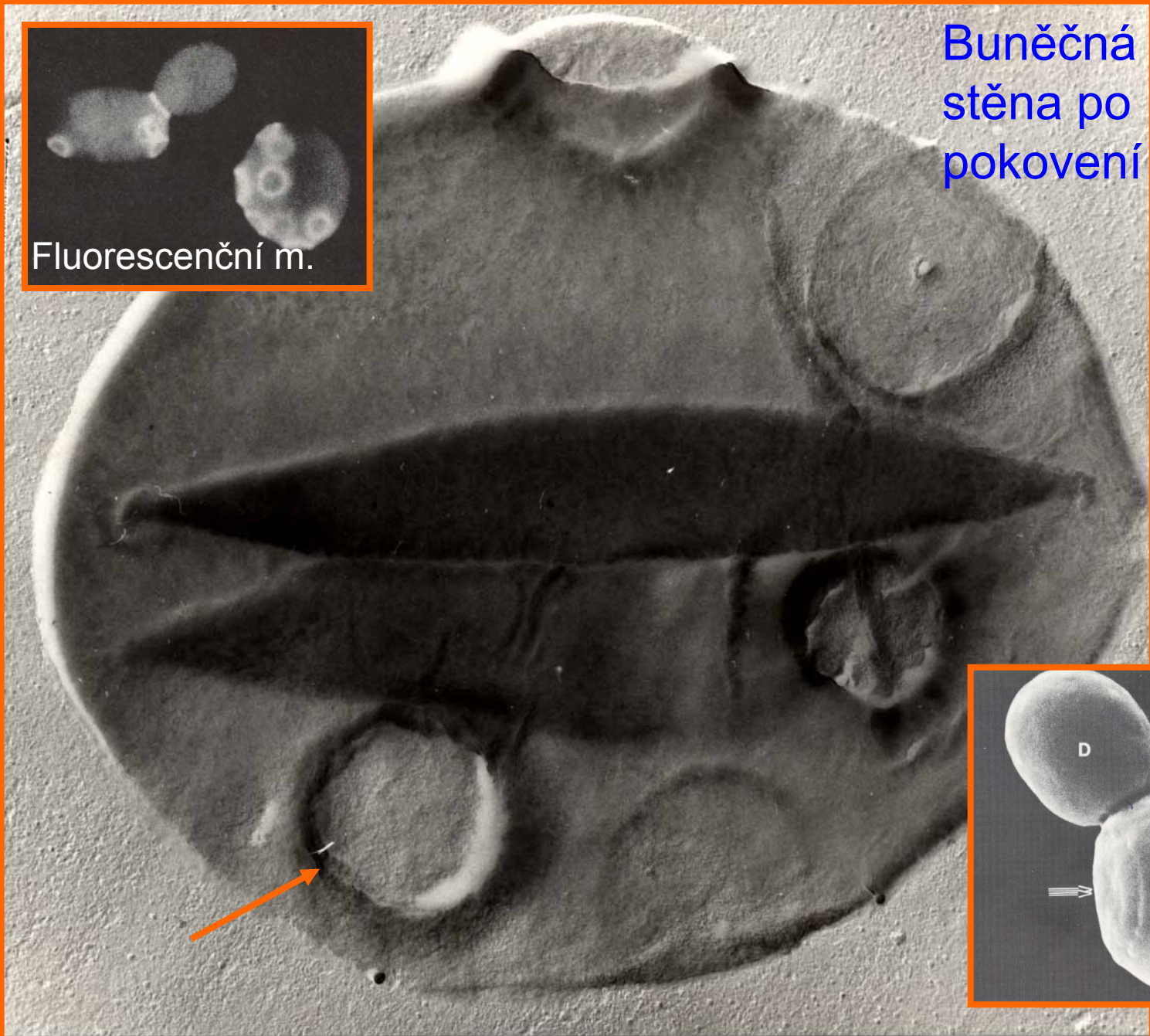
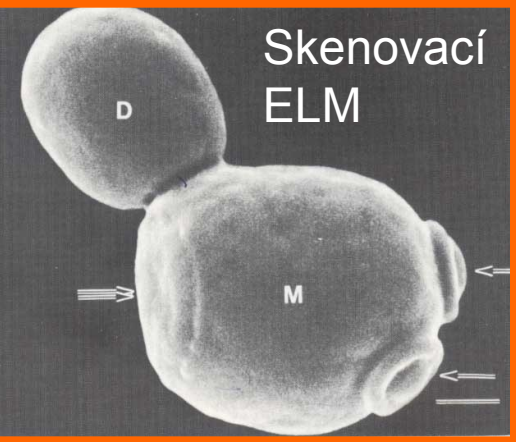

Mateřská buňka s vyrůstajícím pupenem

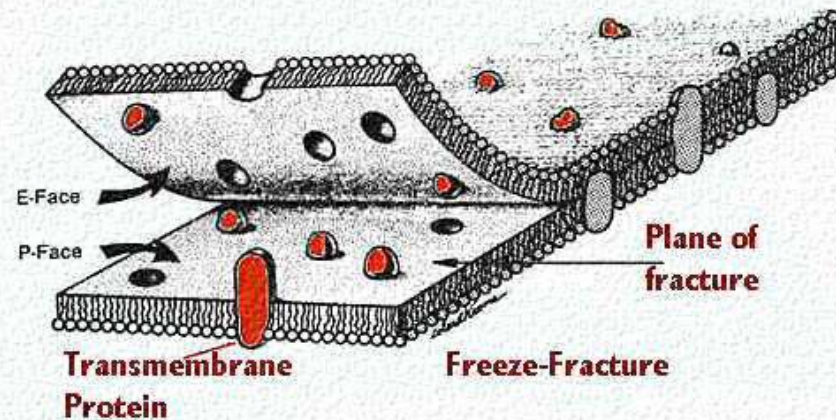
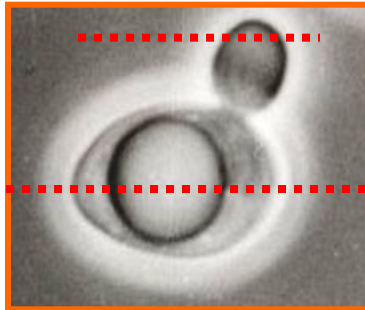

Buněčná
stěna po
pokovení

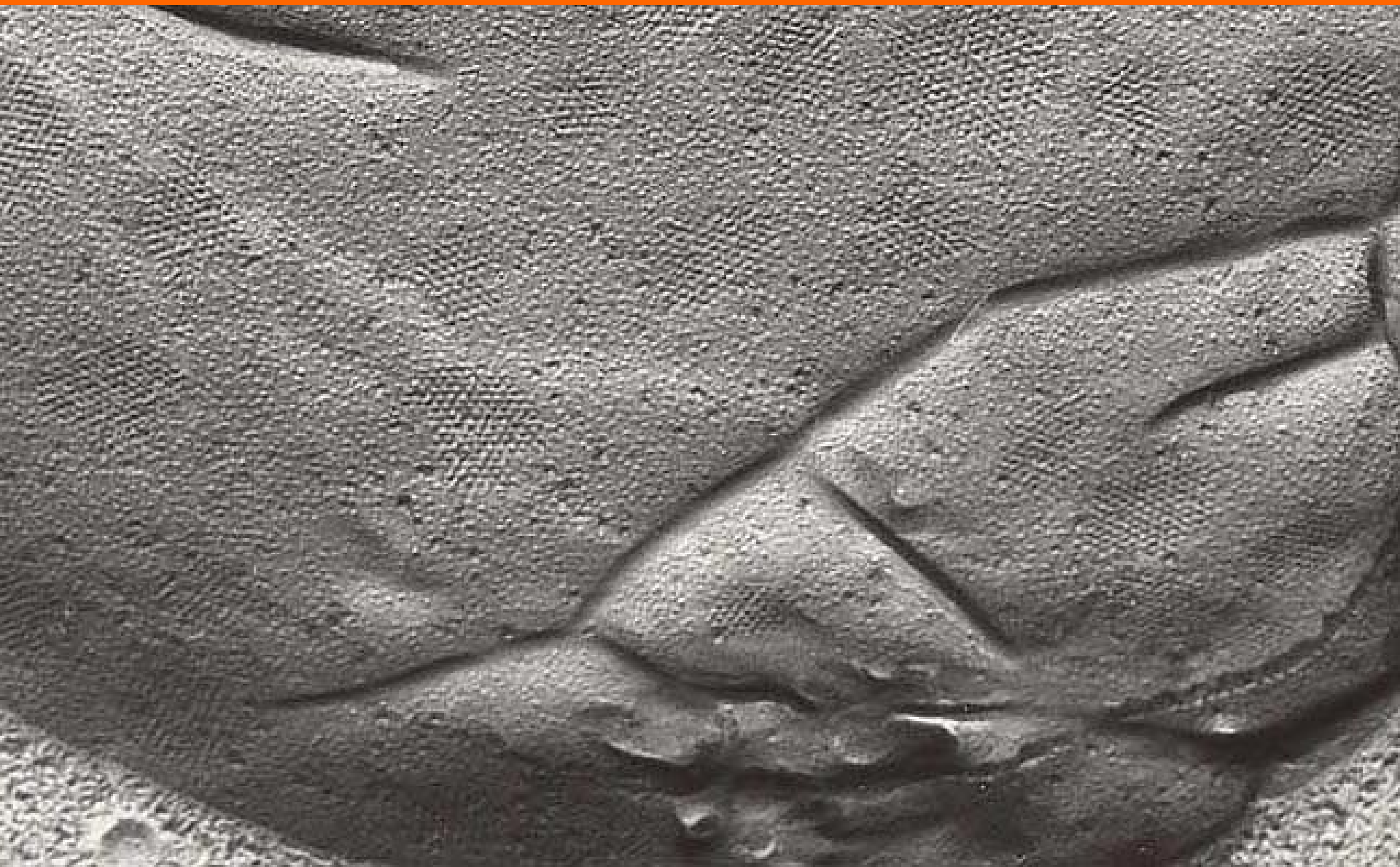
Fluorescenční m.

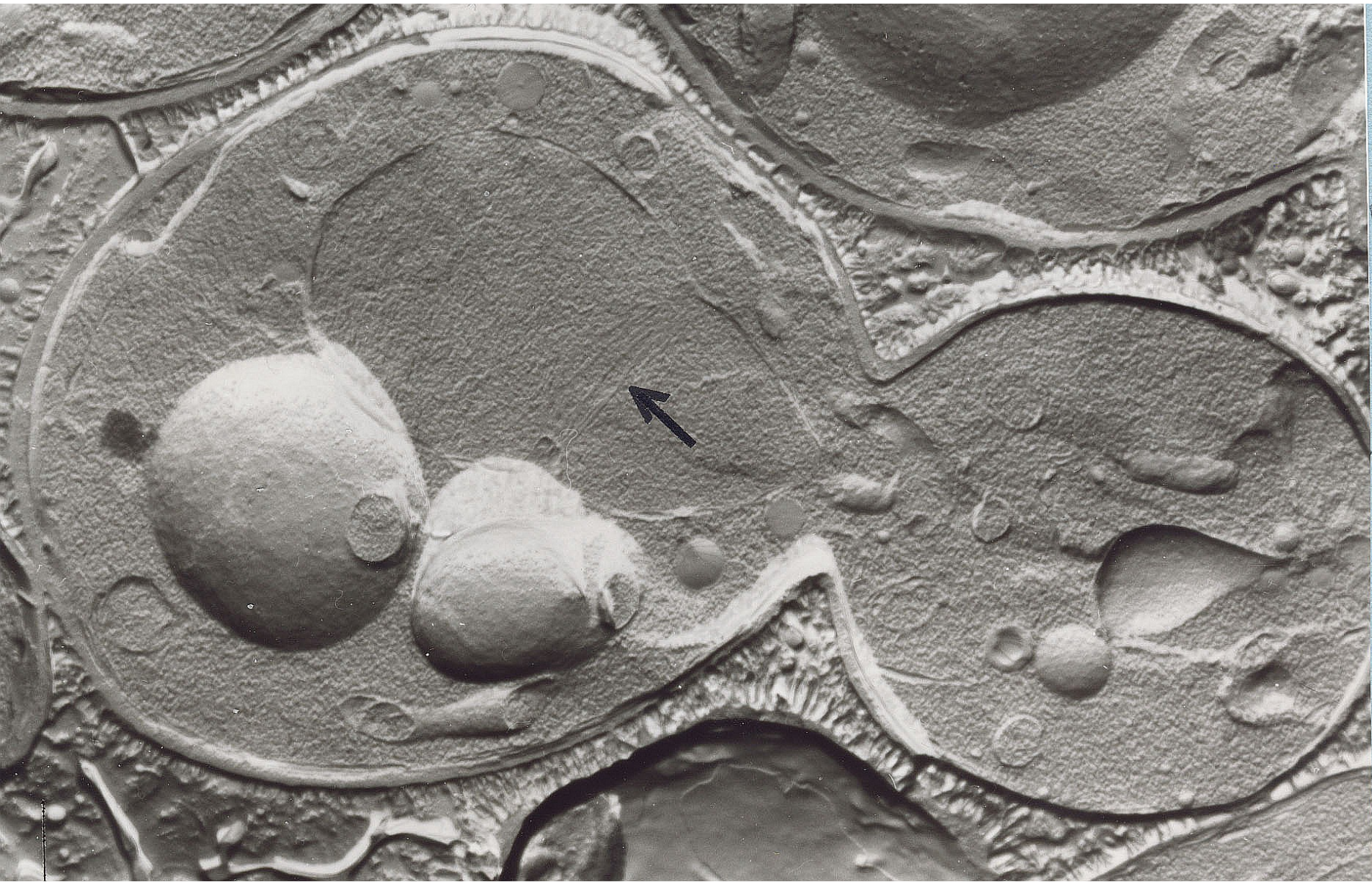

Technika mrazového lámání – freeze fracturing

Povrch plasmatické membrány *S. cerevisiae* odhalený technikou mrazového lámání

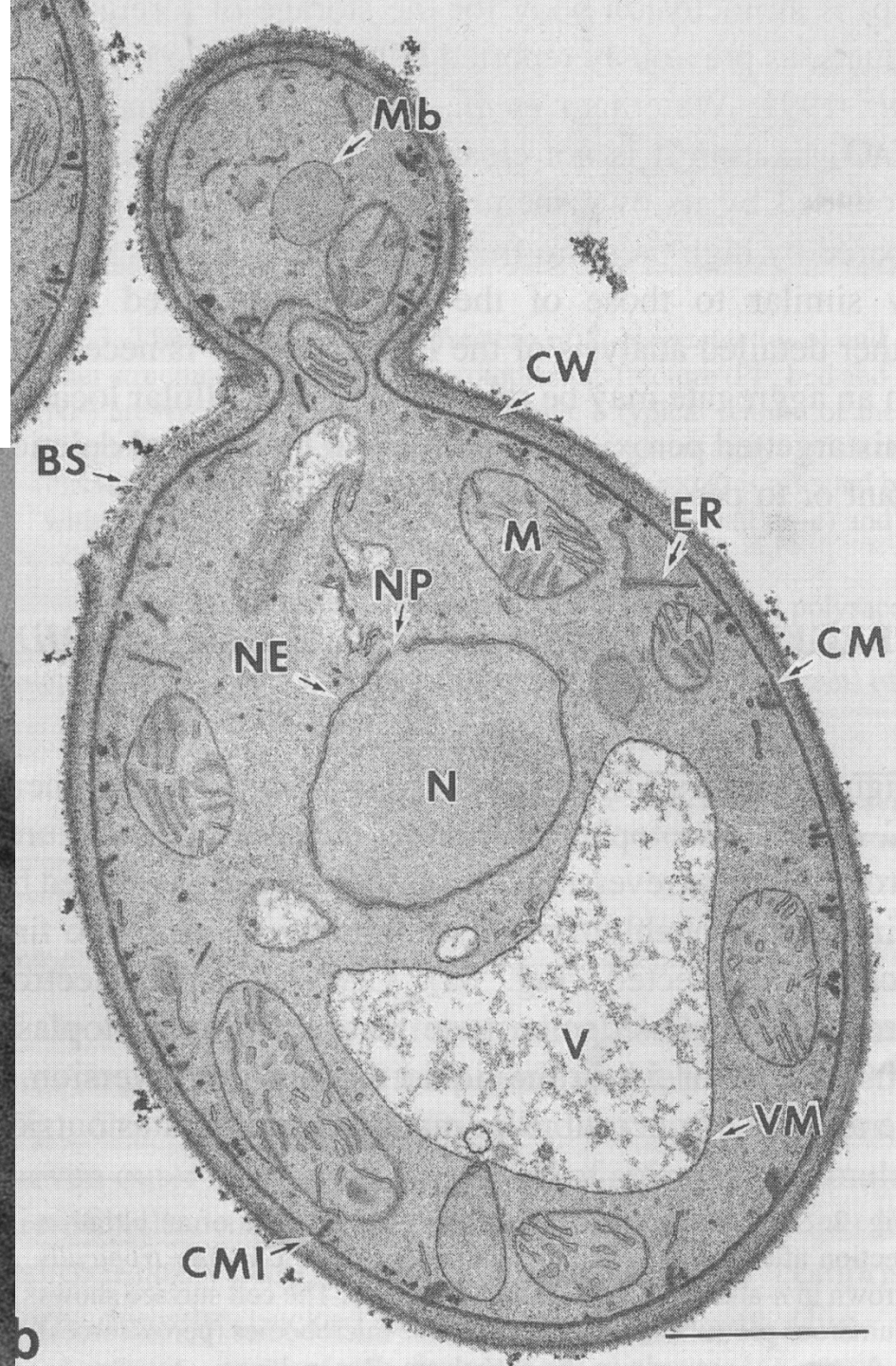
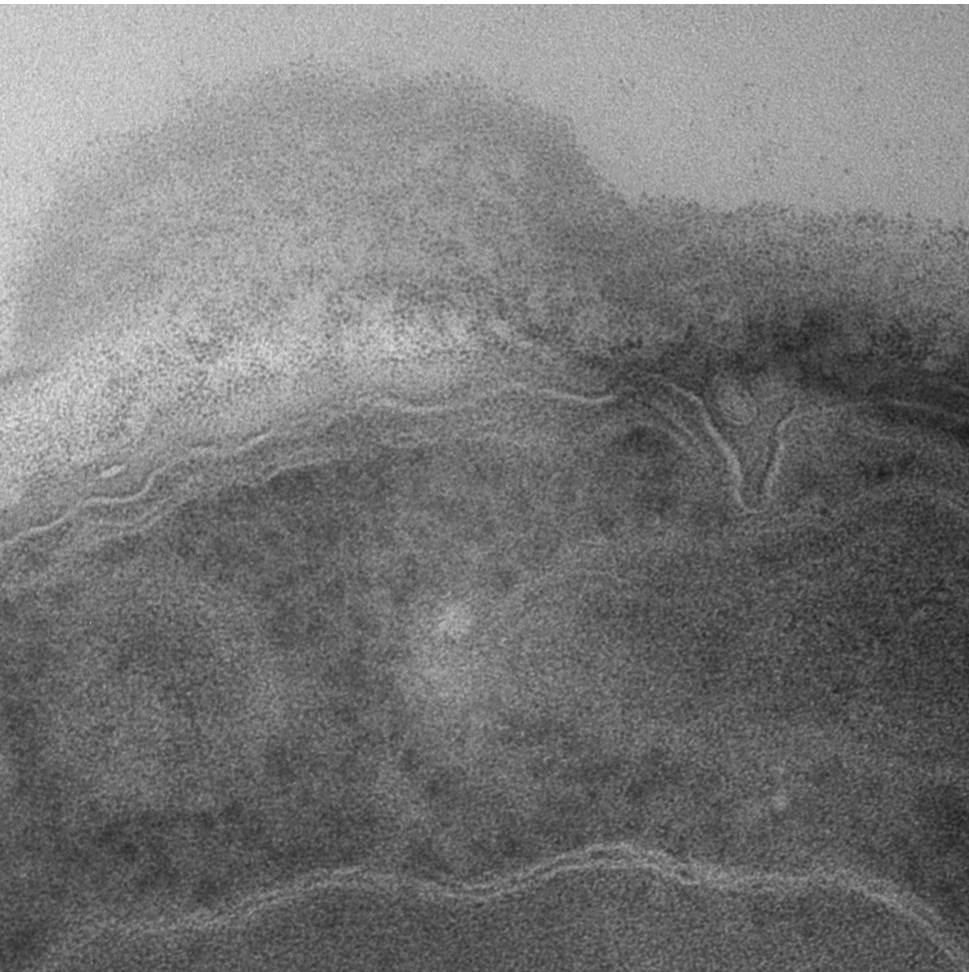

Zygosacch. rouxii

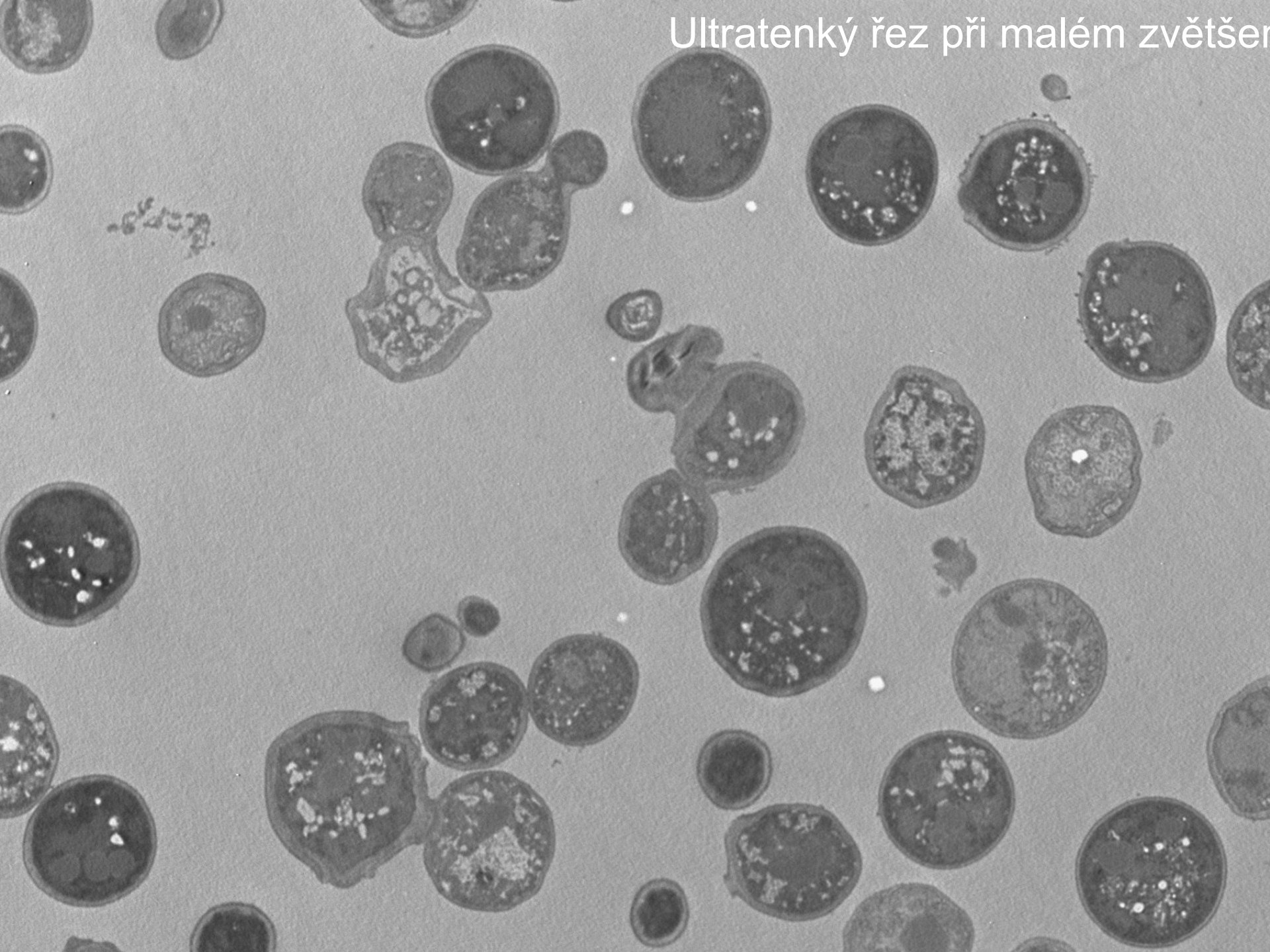

Zkvašuje
koncentrované
mošty

Elektronová mikroskopie
ultratenkých řezů – po šetrné
fixaci, kontrastování a zalití do
pryskyřic se ultramikrotomem
krájí tenké řezy – tloušťky 40 nm

Ultratenký řez při malém zvětšení

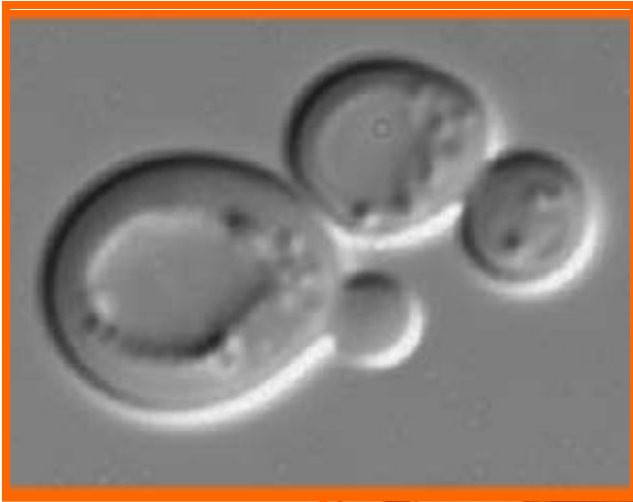
Mitochondrie, jaderný obal

Fluorescenční
barvení mitochondrií

Pučení *S. cerevisiae*

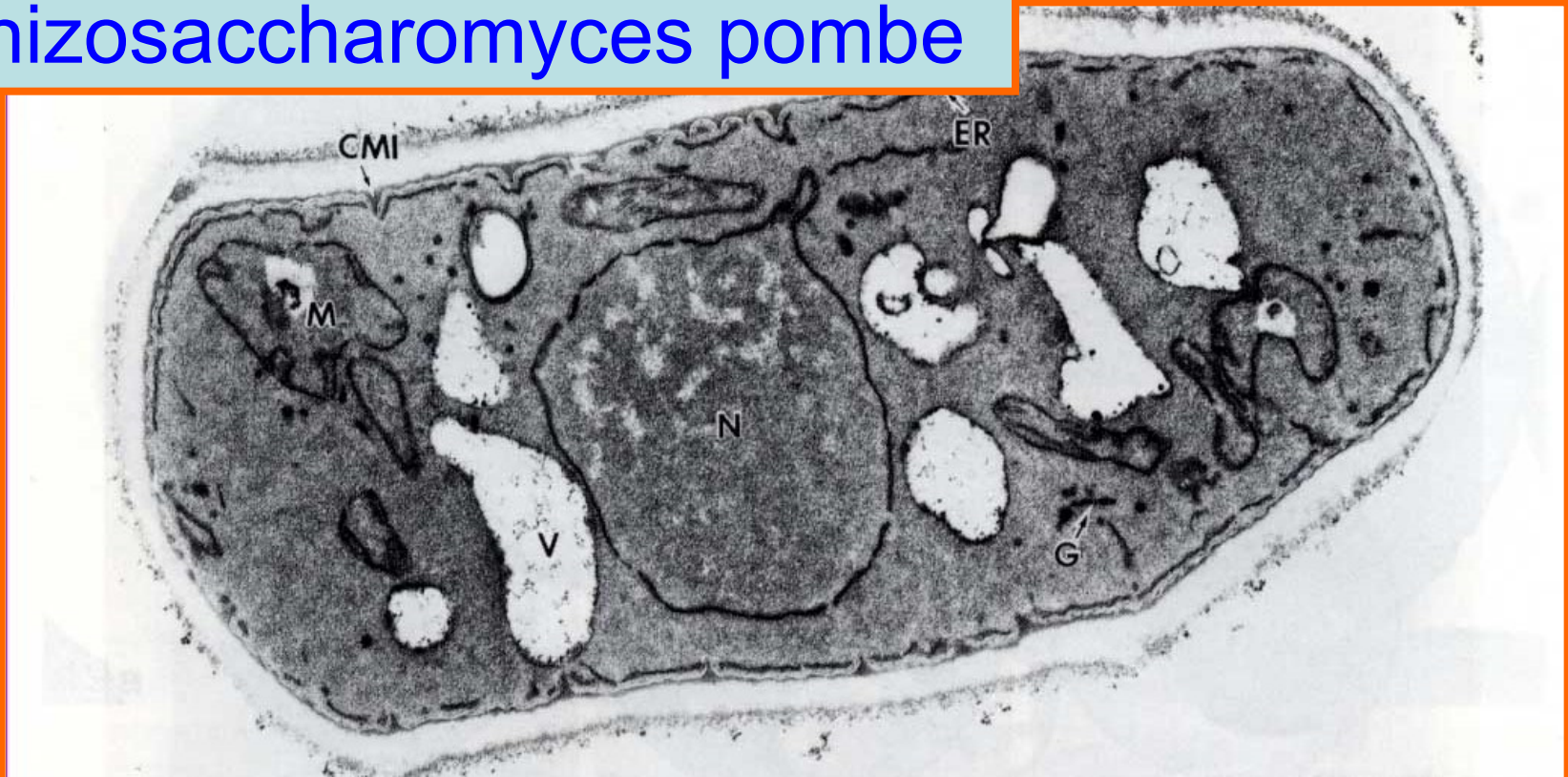

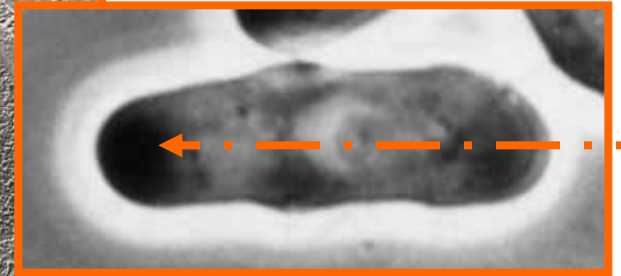

Pohled do rostoucího pupene
kvasinky *S. cerevisiae*

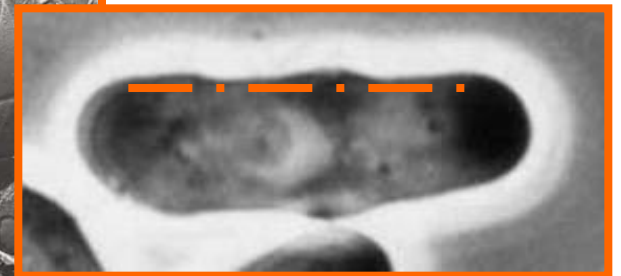

Schizosaccharomyces pombe

Preparace buněk
technikou
mrazového
lámání

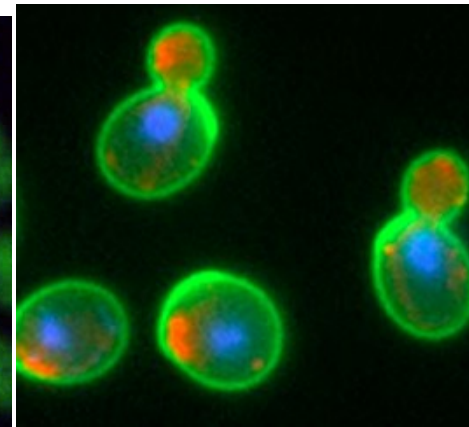
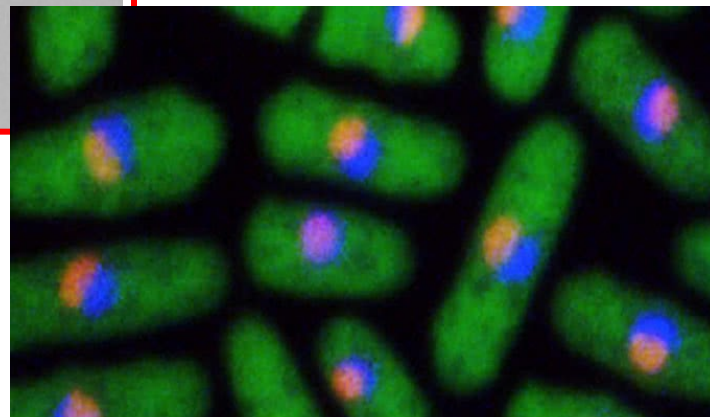
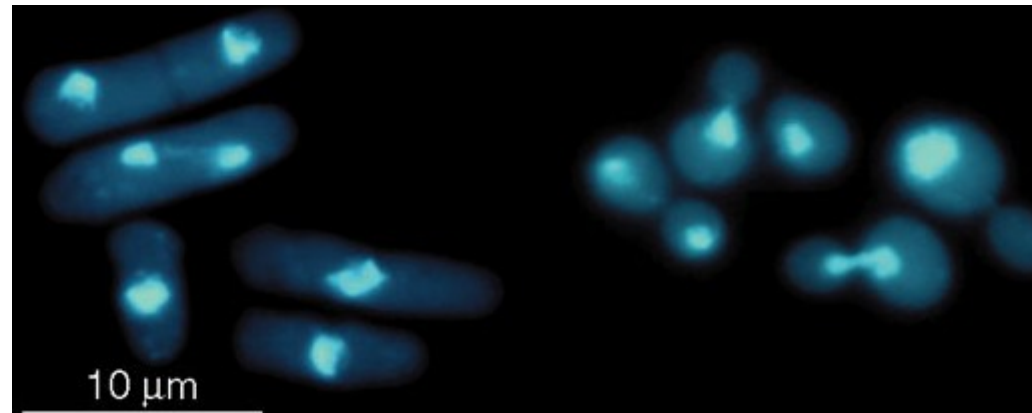
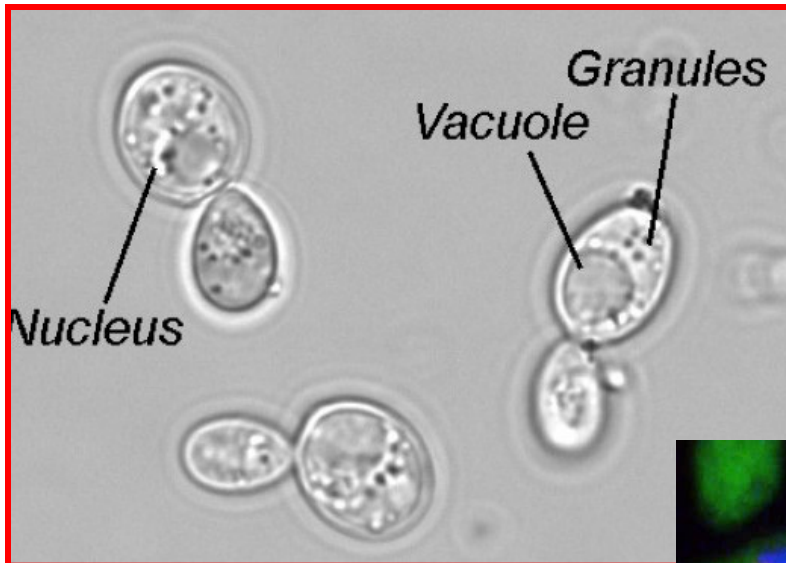

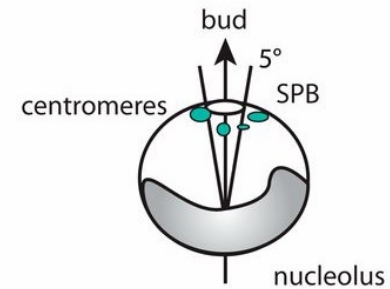
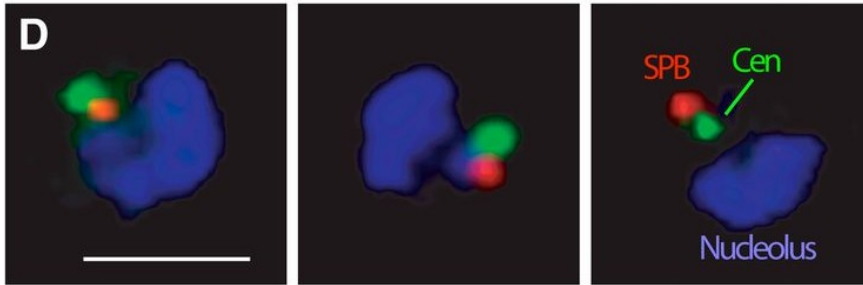
Povrch spory s částečně odhalenou plasmatickou membránou

Struktura jádra kvasinkové buňky

Genom kvasinky **Saccharomyces cerevisiae** je tvořen přibližně **12,1 miliony** párů bází a **6 275** geny, které jsou organizovány do **16** chromosomů. Je pravděpodobné, že z uvedeného počtu genů je **5 800** aktivních. Asi **31%** kvasinkových genů mají homology v lidském genomu.

Schizosaccharomyces pombe genom obsahuje přibližně **14.1 milionů** párů bází a **4970** genů, které jsou uloženy ve **3** chromosomech

E

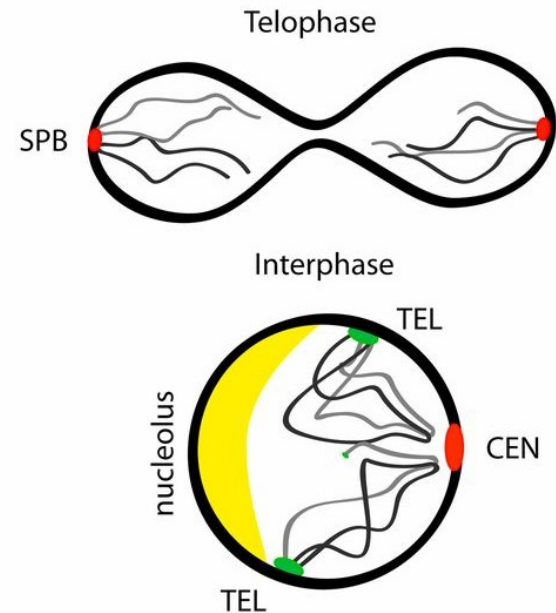
Struktura jádra kvasinkové buňky

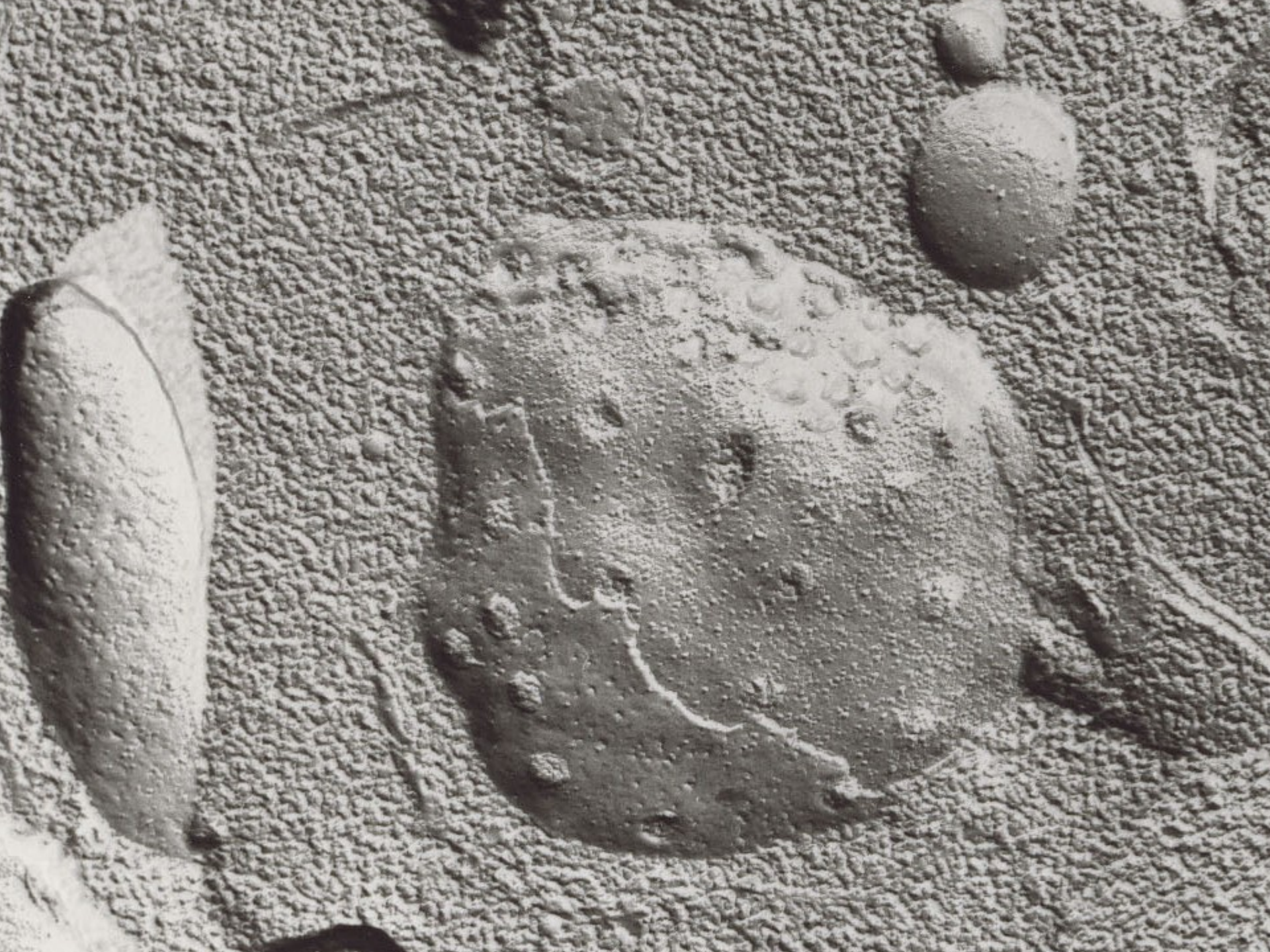
SPB spindle pole body –
 proteinový komplex v jaderném obalu, který organizuje tvorbu dělicího vřeténka a v telofázi se na něj upínají centromery chromosomů

CEN centromera chromosomu

TEL telomery chromosomů

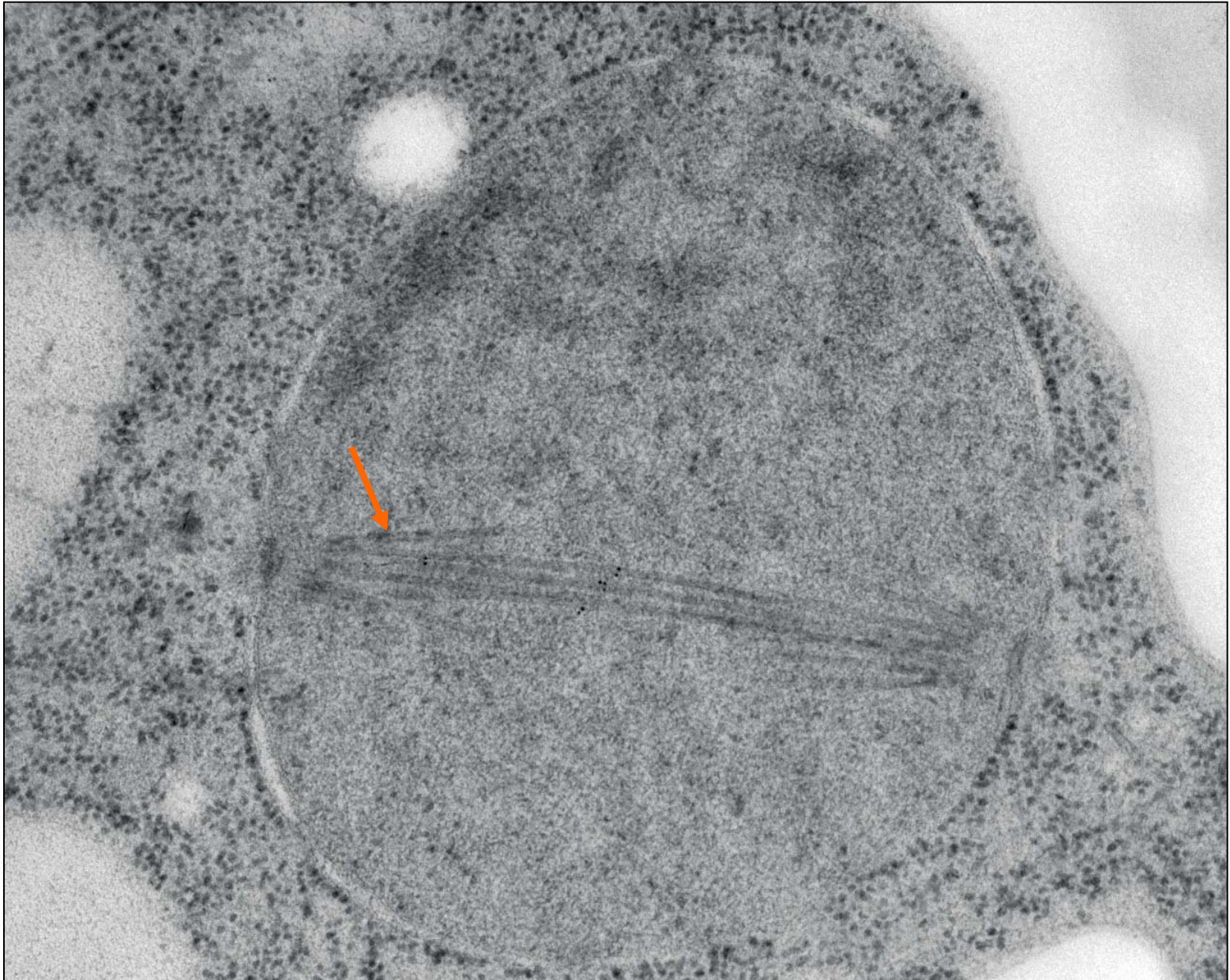
F

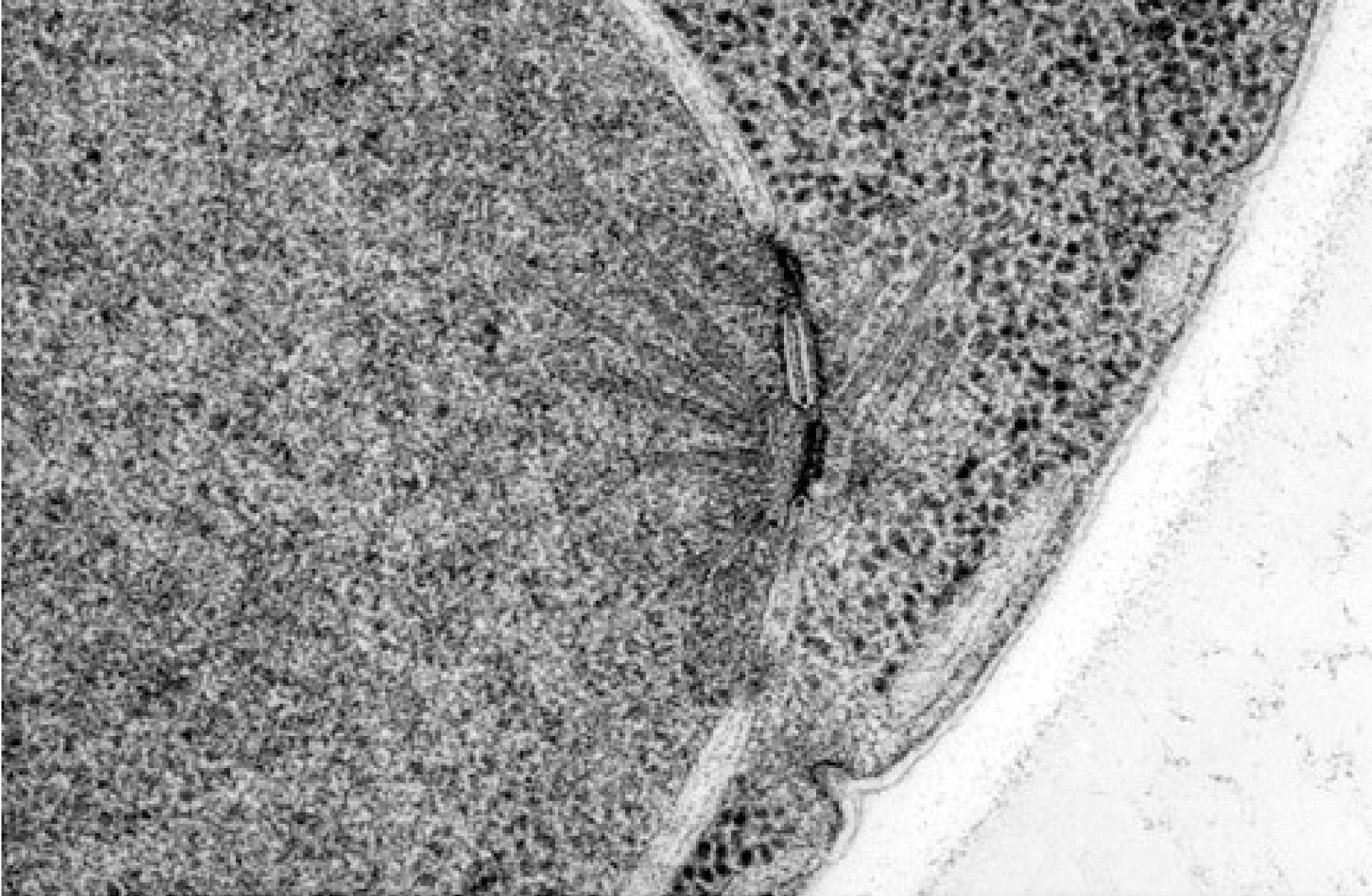

Technika ultratenkých řezů dovoluje studovat i jemnou strukturu dělicího vřeténka, které je u kvasinek uvnitř jádra

Ultrastruktura SPB (spindle pole body) s jadernými a cytoplasmatickými mikrotubuly

Cytoskelet kvasinkové buňky:

síť vláknitých proteinů **aktinu a tubulinů**, která

- **generuje tvar buňky – morfogenezi**
(kulatý, oválný, vřetenovitý, triangulární, cylindrický, vláknitý atd.
- **odpovídá za polaritu** klidové i rostoucí buňky
- **zajišťuje topologii** organel v cytoplasmě
- **umožňuje pohyb organel** v cytoplasmě
-

Aktin je organizován do vláken a do granul (patches)

vlákna se podílí na polaritě buňky, regulují pohyb sekrečních váčků a podílí se na cytokinezi

granula aktinu jsou angažovány do mechanismu sekrece a endocytózy

Tubuliny (alfa a beta) vytváří **mikrotubuly**, které vychází ze SPB (spindle pole body), tělíška v jaderném obalu.

V nedělicí se buňce jsou MT radiálně uspořádány v cytoplasmě a zajišťují polohu jádra

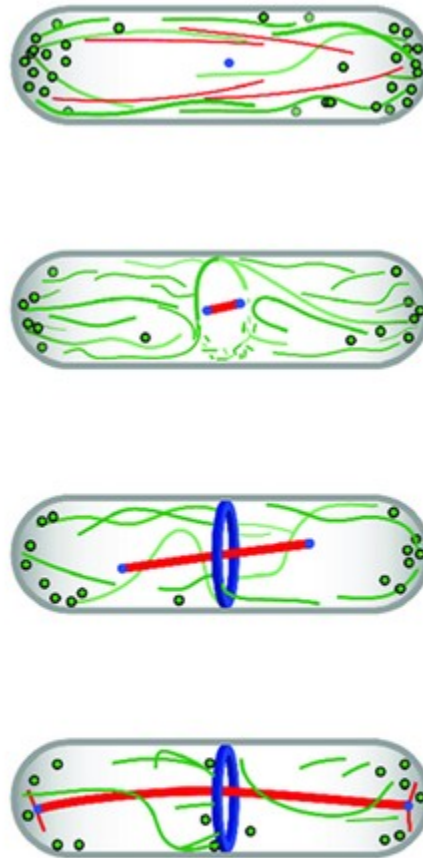
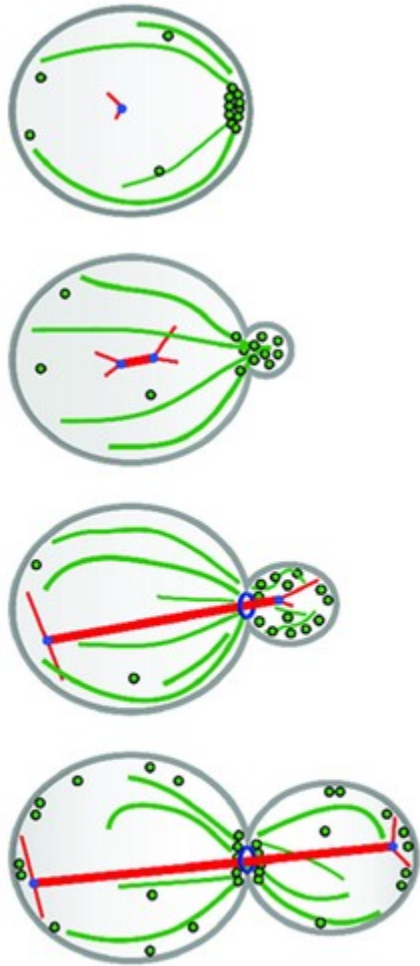
V průběhu mitózy MT vytváří vnitrojaderné dělicí vřetenko – spindle, které realizuje karyokinezi – oddělení dceřiných jader

Cytoskeletální struktury kvasinkové buňky

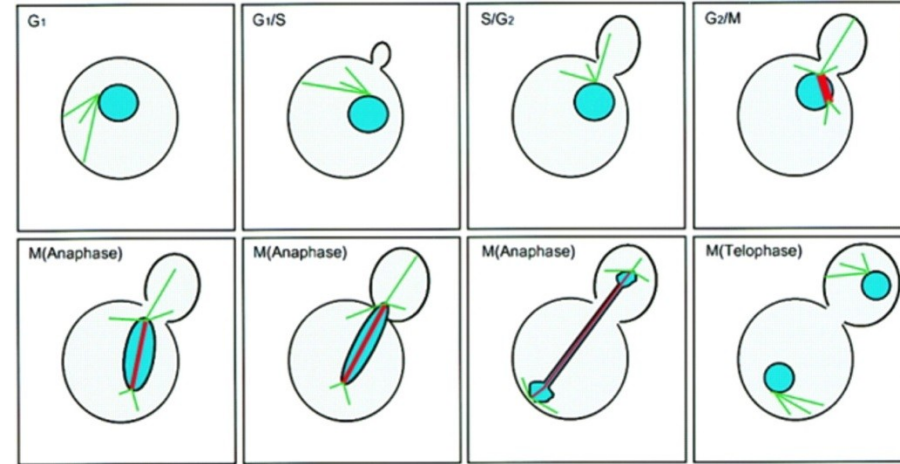
S. cerevisiae

Sch. pombe

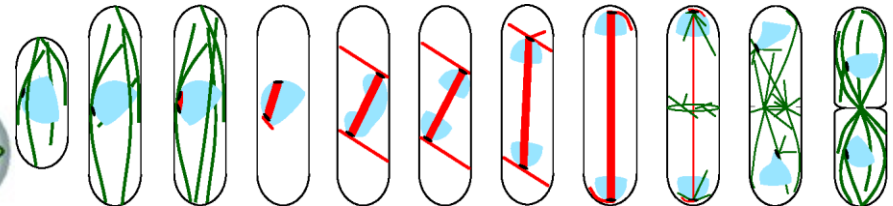
aktin

S. cerevisiae mikrotubuly

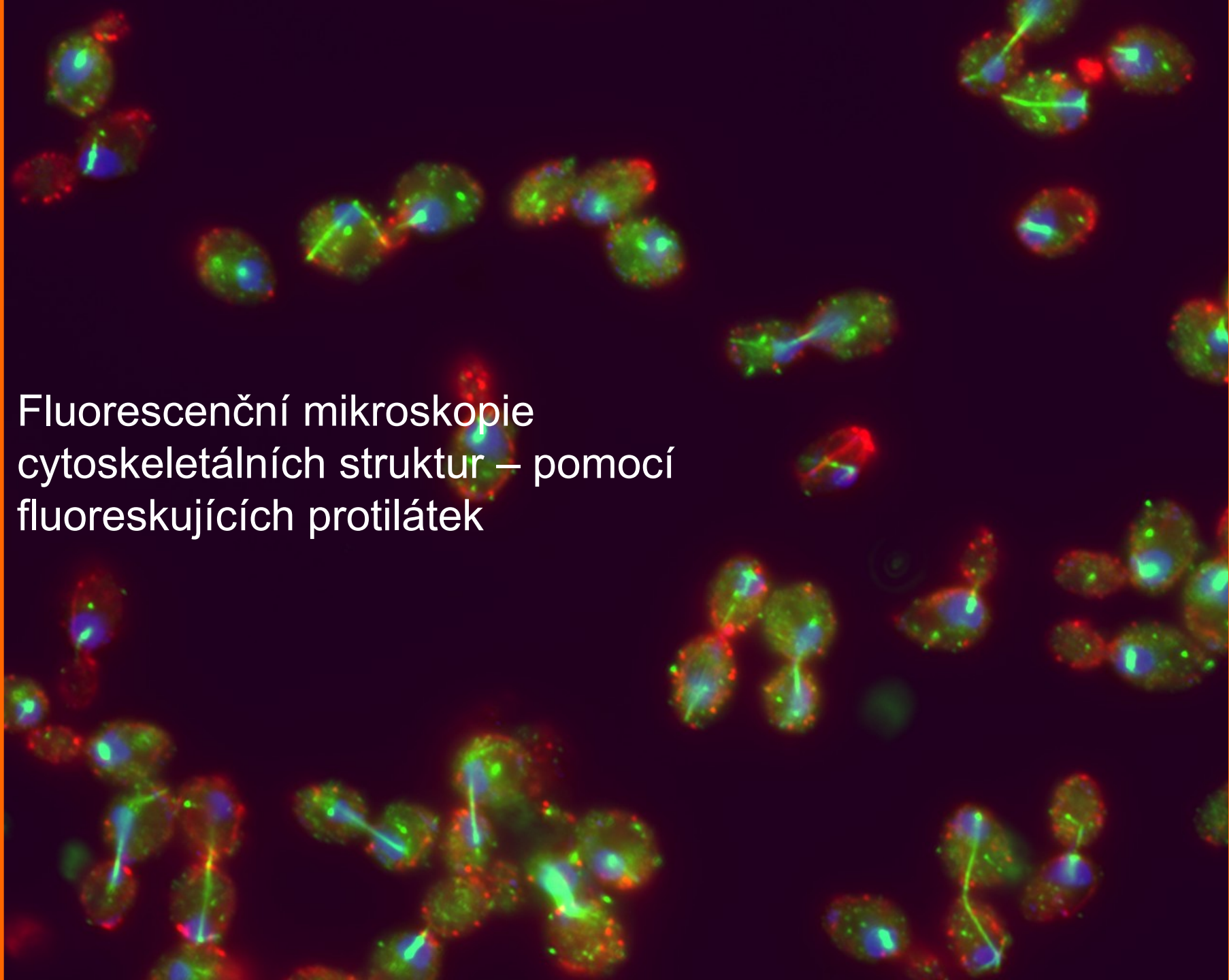

Sch. pombe mikrotubuly

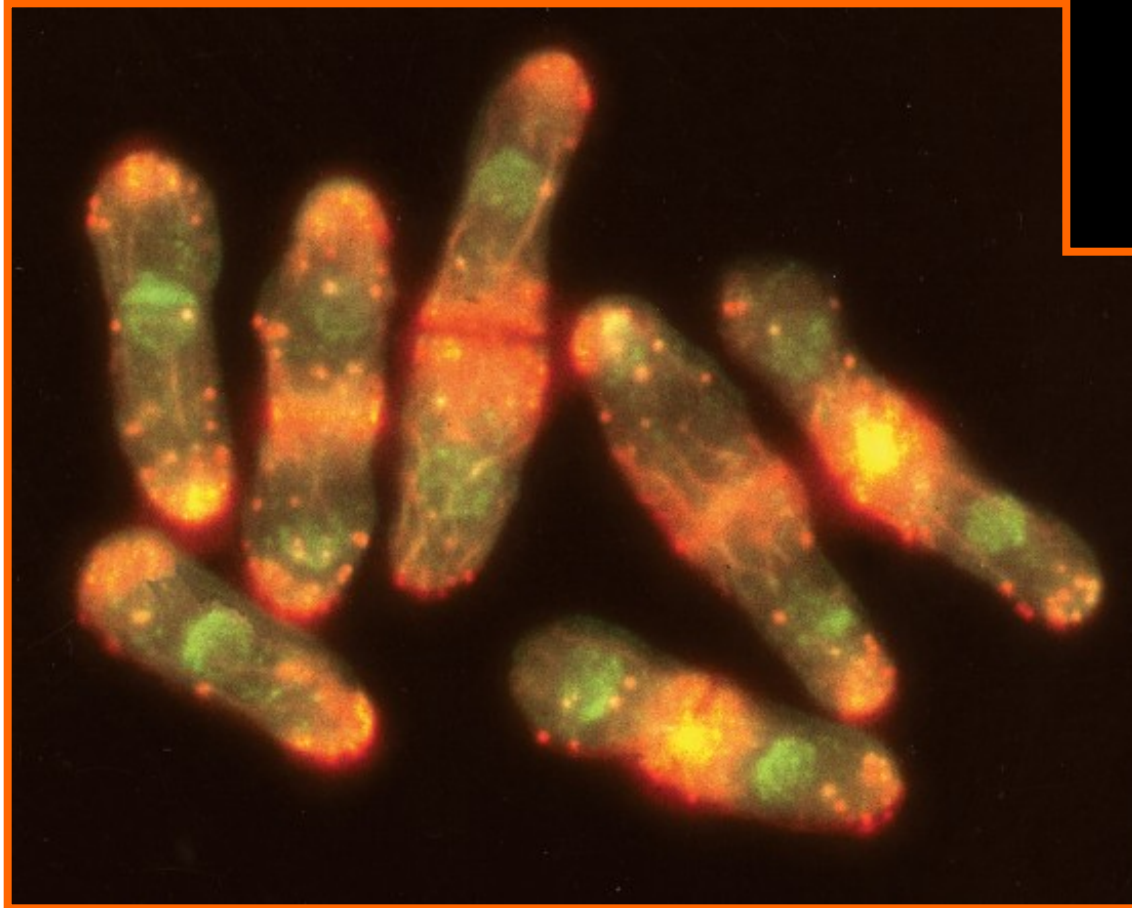
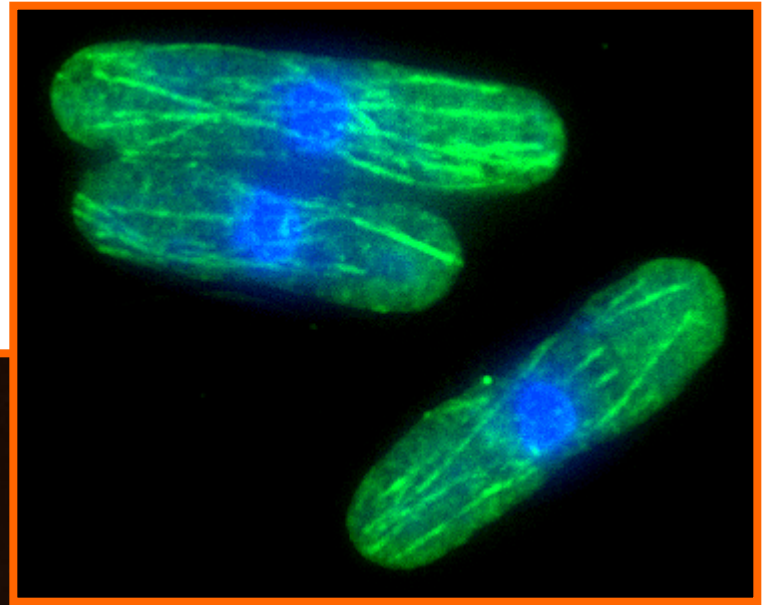

- F-aktin cable or filament
- Actin patch
- Actomyosin ring
- Spindle pole body
- Spindle

Fluorescenční mikroskopie
cytoskeletálních struktur – pomocí
fluoreskujících protilátek

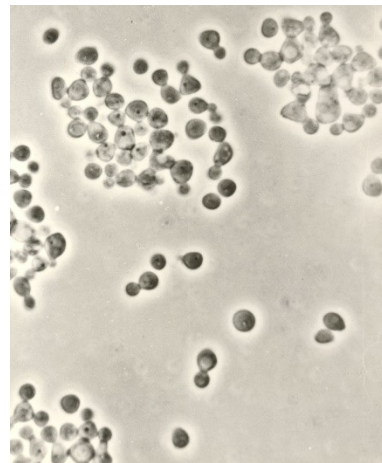

Mikrotubuly, aktin a
jádra v buňkách
Sch. pombe

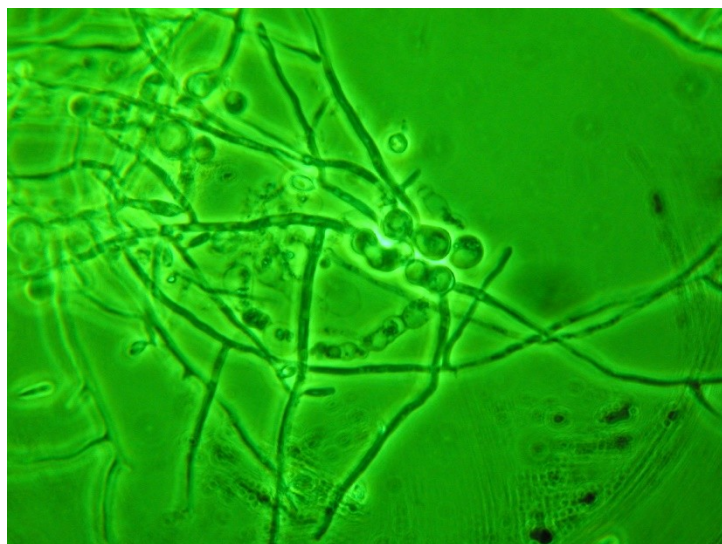

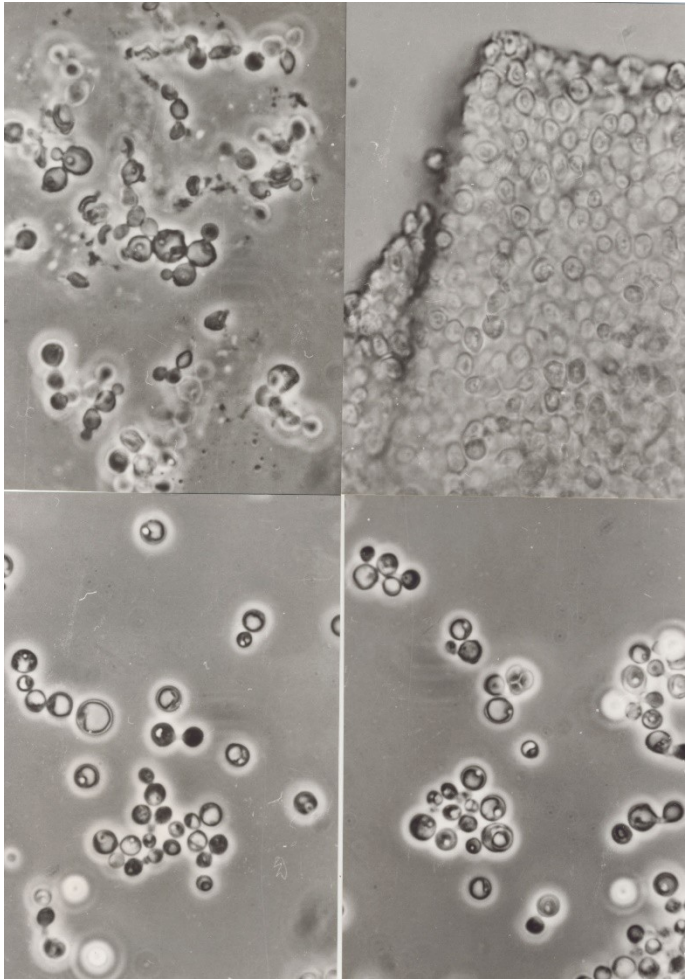
Kvasinky jiných morfologických typů

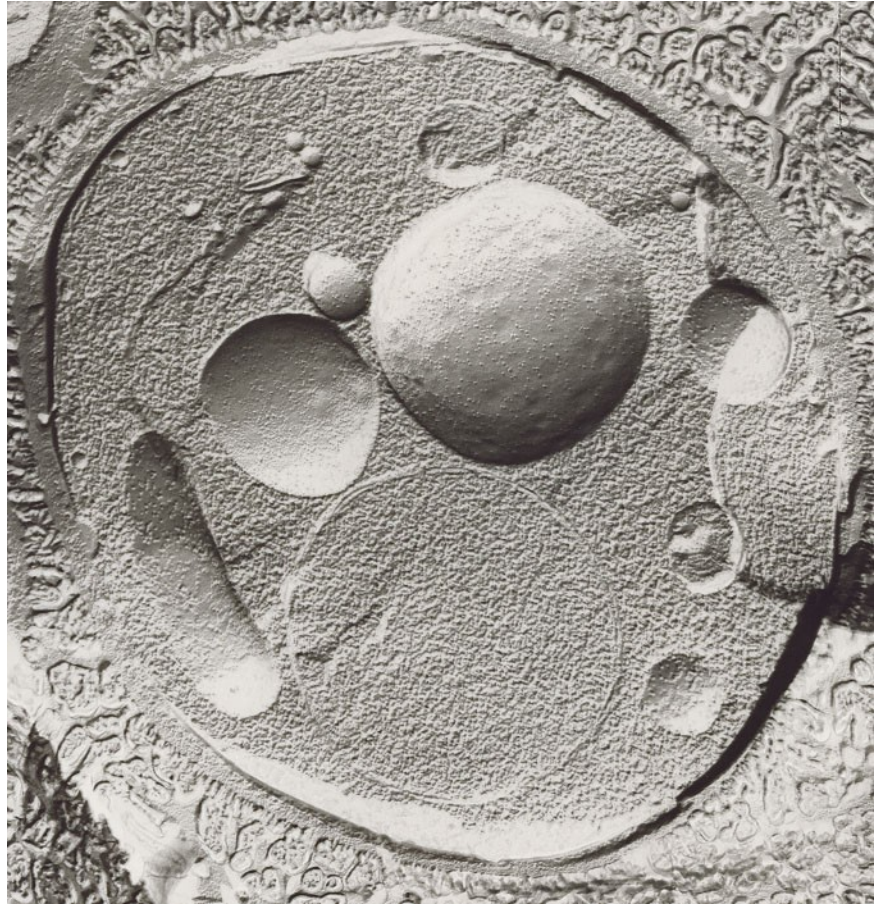
Trigonopsis variabilis
nepatogenní dimorf –
triangulární a elipsovitá
forma

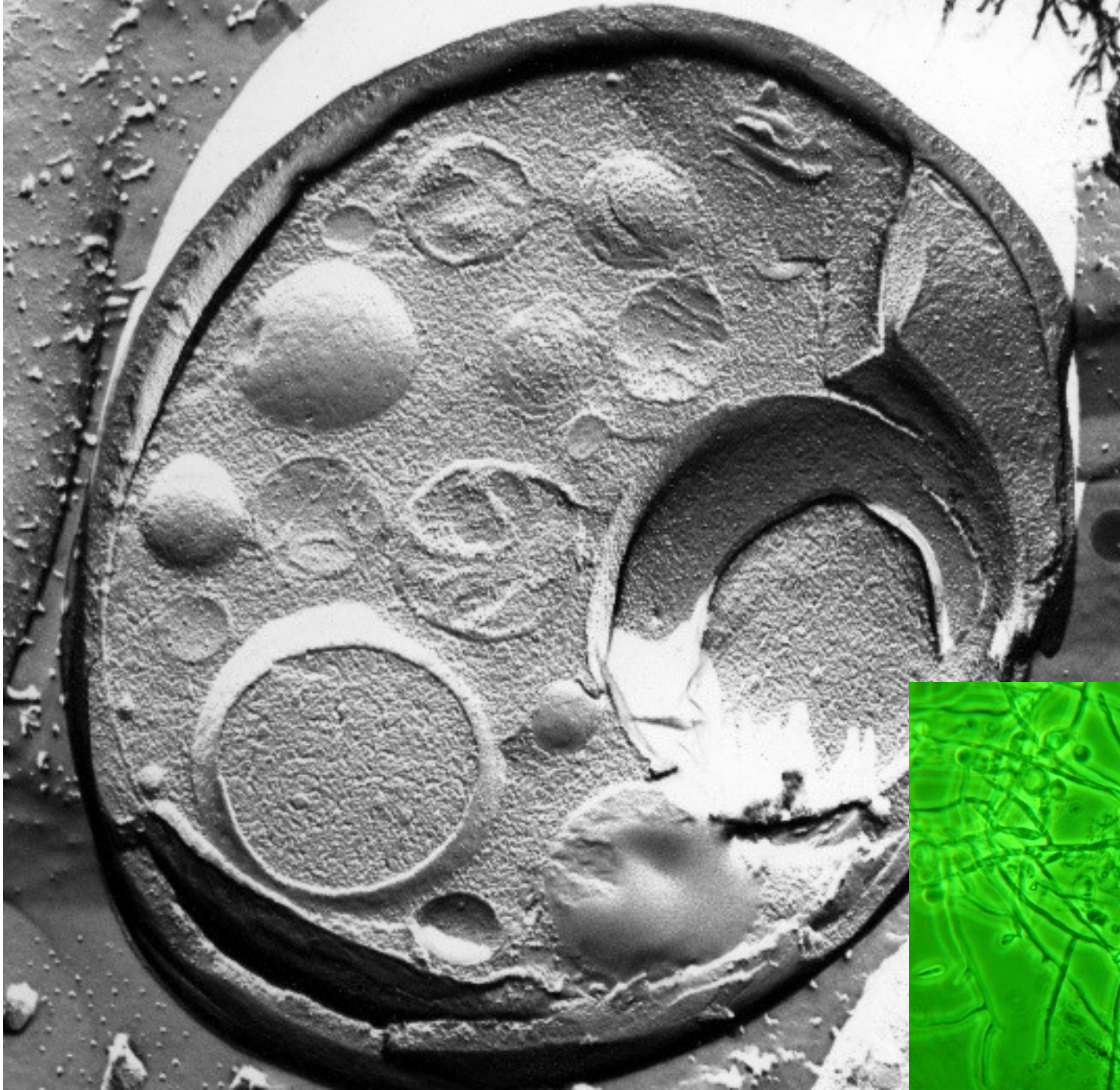

Sporothrix schenckii
dimorfní patogen,
vláknitá a elipsoidní
forma

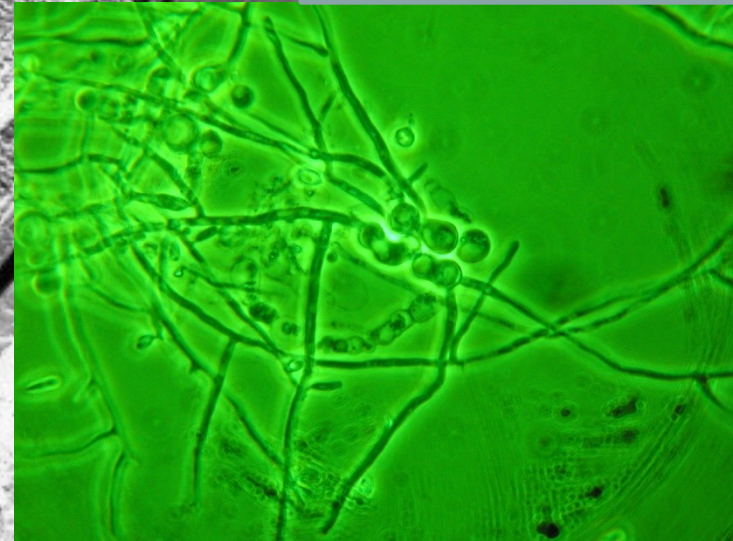
Wingea robertsii

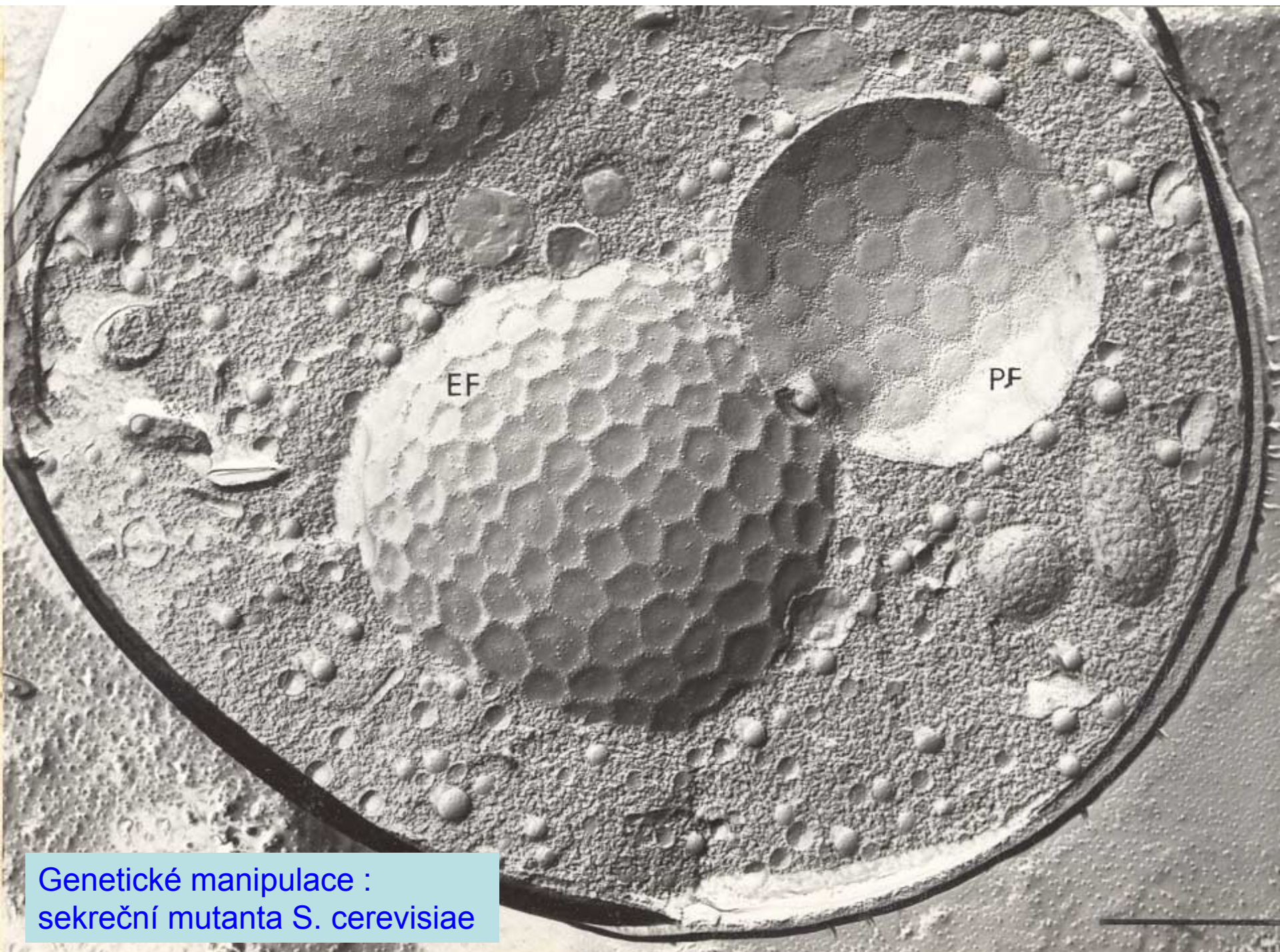

*Sporothrix
schenckii*

dimorfní kvasinka

Genetické manipulace :
sekreční mutanta *S. cerevisiae*

Somatic hybridizace kvasinek
cestou buněčné fúze

